

BU DA MI GOL DEĞİL?

Emel Akpınar

“Heykeli dikilecek kadınsınız!”

Bu cümleyi başka şartlar altında duymuş olsaydım, muhtemelen bir hafta ağzım kulaklarımda gezerdim. Lakin nezaketiyle annelerimizin takdirlerini toplamayı iş edinen bir sunucu, yarışmada sorduğu “altıpas” sorusunu bildiğim zaman telaffuz ettiğinde, uğradığım dumuru zapt etmek için çok çabalamıştım. Ofsayt kuralını bildiğimi söyleseydim kim bilir ne iltifatlara daha mazhar olacaktım...

Kendimi bildim bileli sporla ilgilenen, TRT'nin sınırlı sayıda kanalında bulunduğu hemen her müsabakayı izleyen, basından spor dünyasını takip eden bir çocuk oldum. Farklı spor dallarının kural-

larından, güncel olaylarına kadar pek çok konuda bilgi sahibi olmadan, maç izlemekten keyif alan bir yapım vardı.

Evde babamla futboldan tenise, basketboldan buz patenine, olimpiyatlara kadar envai çeşit spor olayını takip ederken pek bir sorun yaşamazdım. Zira tek çocuk olma sıfatıyla “evin hem kızı hem oğlu” olma hakkım vardı. Maçları annemle izlemiyor olmam ayrı bir ‘arıza’, ancak yazının devamını kafamda kurguladıkça, tekrara düşmemek adına konuyu irdelemiyorum.

O günlerde babamdan öğrendiğim en önemli şey, her sene “Dört Büyükler” dışında en iyi oynayan Anadolu takımlarını desteklemektir. Spor

endüstrisinin sadece futbola spor muamelesi yapmasının da temelinde yatan bu “güç ve para” sevdasını böyle aştığımı sanıyorum. Bugün de hala Passolig’den öndeki son sezona ait Gençlerbirliği kombine kartımı cüzdanımda gururla taşımaktayım!

Tabi “bir evin bir kızı” bile olsam, sokağa çıkınca işlerin tozpembe olmadığını söylemeliyim. Bebeklerle de oynadığım dönemlerde, mahalledeki oğlan çocuklarıyla futbol oynama çabalarım tam bir azaba dönüşmüştü. Çok görmüyorum, onlar da çocuktular ve kadın bedenine yabancıydılar. Yine de ben senelerce kambur duracaktım, bombeleşmeye başlayan memelerimle bir daha dalga geçilmesin diye... Bedenimle barışma hikâyemi belki bir başka zaman yazarım. Bu yazıda, “Sen kızsın, oynayamazsın” denilerek kaleye konmuş olmamdan bahsetmek daha yerinde. Kim bilir belki harika bir ön libero ya da forvet olacaktım; röveşata goller atacaktım!

Ofsayt kuralını bildiğim gerçeği ise katiyen sorgulanamaz!

‘...da neden bir kadın, ya da aslında genel olarak bir insan, ofsayt kuralını bu kadar bilmek zorunda olsun ki...’

O yıllarda kafama kazınan, çocuk aklımla bile içimde çılgın bir bulantı hissi uyandıran Fanatik Gazetesi reklamları vardı. Dört “büyük” takımın taraftarlığı üzerinden kurgulanmış birer pazarlama dehasıydı bu reklamlar... Ve ayrıca bugün dozunun artırdıkça artıran o eril düzenin inşasında da büyük pay sahibi...

“Doğuştan” fanatik bir oğlan bebeğin penisi illa ki babasının tuttuğu takımın renklerinde olacaktı. Neticede erkek adamın erkek oğlu olur ve fanatizm de baba oğula geçerdi. “Ailecek” fanatik olmamız için kadının yatakta erkeğin altında yer alması, evin erkeğinin derin derin soluyarak, iktidarını en pornografik şekilde duyurması ve kadının tırnaklarını

kocasının tuttuğu takımın renklerine boyaması şarttı. Bir kadın nasıl kocasından farklı bir takımı tutardı! “Hasta” fanatik bir adam ölüm döşeginde dahi olsa, kanı yine takımının renklerinde akardı. Zira kan ve ırk çok önemliydi. Tabi maçlarda elinde copuyla pis pis sırıtan polisimiz de “gizli” fanatik olabilirdi. Yeter ki dışında o iki renk olsun...

Her şey bir “rengini belli etme” meselesiydi daha o günlerde bile... Sadece bugünkü kadar açık sözlü ve fütursuzca ifade edilmiyordu bu...

Tabi milyarlarca doları transferlere harcayacak

parası olmayan, “ezik, zavallı” Anadolu takımlarının renklerine bürünmeyecektik. Dört büyükler hep oradaydı... Güçlünün yanında olma hastalığına çok daha önce yakalandığımızın resmidir belki de bu reklamlar...

Eril sistemin kendini var etmesi, kadını ikincil hale getirip erkeği üstün kılması için en önemli öğelerden biri olan heteronormatif sistemin etkilerini elbette görüyorduk reklamlarda. Sonuçta bir kadın ve bir erkek tanımlamadan erkeği nasıl daha üstün olarak nitelendirebilirdik ki... Efemine hakem temalı banka reklamında Ferhan Şensoy bile bu tongaya düşmüş görünüyordu. Gerçi burada haksızlık etmek istemem. Halen bu reklamın mevcut duruma gizliden gizliye gönderme yapmış ve hakem ögesini ironik olarak kullanmış olabileceği konusunda emin olamıyorum...

Günümüze dek uzantıları süren medya geleceğinin son örneği, ilhamını bir eril küfrün kısaltmasından alan AMK gazetesi olup, kendilerini kronik maço ilan ediyorum!

Derken günler günleri kovaladı ve tam futboldan başka bir gündemimiz olmayacak derken, sevdiğim adıyla Efes Pilsen’in, şimdiki zoraki adıyla Anadolu Efes’in, Avrupa başarıları geldi. İnsanımız sonunda basketbolla tanışmıştı. Bolca Amerikalılaştığımız günlere yelken açtık. Artık tribün amigolarının yanı sıra salonlarda mola ve devre aralarında boy gösteren “fıstık gibi kızlar” vardı. Zaman içinde diğer spor dallarında da bireysel çabaların ürünü olan başarılar geldikçe, futbol-halen “en” olmayı başarsa bile- artık tek değildi.

Kadınların spor yapmaya hiç bir zaman gerçek anlamda özendirilmediği tespitini yapmak çok acımasız olmaz. Teşvik edilsek bile daha çok zarif, estetik yanları olan jimnastik, tenis, buz pateni gibi alanlara yönlendirildik. Erkek zihniyetler kadınları “seyretmek” istiyordu çünkü... Takım sporlarında kadınlarımızın kazandığı önemli başarıların takdir

edilme süreci de erkeklere nazaran çok daha uzun ve meşakkatli oldu.

Tüm bu mesafeler kat edilirken, aklımdaki en derin ve hiç itiraf edemediğim soru ise şuydu: Neden kadınların basketbol maçlarındaki mola-larda ortaya bir grup erkek çıkıp dans etmez, seyirciyi coşturmaz? Evet, “ponpon kızlar” gibi bir “ponpon oğlanlar” grubu neden hiç olmadı? Biri bu sorunun cevabını acilen vermeli.

Mevcut sistemin böyle bir anlayışta olmasını beklemiyorum elbette. Olsa bile erkeklerin ortaya atılması olsa olsa Haka dansı kapsamında vücut bulacaktı. Sonuçta ponponlar bizim “ağır ve kaslı abilerimize” ters!

Erkeklerin güç göstermesi, koşup smaçlar vurması, arada kadınların çıkıp “güzellik ve estetik danslar” sergilemesi tam da toplumsal cinsiyet algımızın layığı değil mi? Ponpon kızların neden tombik olmadığını sormamıza gerek var mı bilemedim şimdi... Neticede kadın, bedeniyle erkeği eğlendirip gaza getirecek bir cinsel meta. Tabi burada yine heteronormatif sistemin öngördüğü üzere, erkek sadece kadını / kadın bedenini beğenebilir varsayımından yola çıkılmış. Neresinden tutsak elimizde kalır bir sistem!

Günümüzde maçlara daha çok kadının gitmesi, tribünlerde ve spor salonlarında “kızlı erkekli” maç seyredilmesi olumlu bir gelişme olsa da, Türkiye Futbol Federasyonu’nun bazı cezai yaptırımlarıyla kimi cezalandırmaya çalıştığı konusunda şüphelerim var. Disiplin Kurulu tarafından takımlara seyircisiz maç oynama cezası verildiğine sıkça tanık olurken, bir anda baktık ki sadece kadın ve çocukların alındığı maçlar dönemi başlamış.

Bir takıma güçlü kuvvetli, sesi çıkan, alım gücü -ve dolayısıyla fanatizm değeri- görece fazla olan erkek taraftarlarının yerine “kıymetsiz” addedilen kadın ve çocukları reva göre federasyon, açıkça

ayrımcılık yapmakta. Her şeyden önce bir taraftarı diğerine göre daha değerli kılmak, sporun her kuralında teşvik edilmeye çalışılan adalet ve eşit haklara sahip olma kaygısıyla çelişkili.

“Fair Play” alenen federasyonun kendisi tarafından yerle bir edilmişken, Gezi sürecinde taraftar gruplarının yaratıcı eylemlilikler sergilemesi sonucu hükümet boş durmadı ve taraftarı fişleme çabalarına Passolig uygulamasıyla resmiyet kazandırdı. Kişilerin kimlik bilgilerini tutmayı hedefleyen, koltuk numarası uygulaması ile maçlarda alınan kayıtlardan yapılacak kimlik tespitlerini kolaylaştırmayı amaçlayan bu sistemin “Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesi (bkz.6222 sayılı Yasa)” ile uzaktan yakından ilgisi olmadığı, sahalamızda görmek istemediğimiz olayların yaşanmaya devam etmesiyle tescillendi.

Halen bazı taraftar gruplarının statlara gitmeyi bırakarak tepki gösterdiği bu uygulama sürmekte. Passo-Faşşolig öncesi son sezonda aldığım kom-

bine kartım ise uygulamanın biteceği o kutlu güne dek benimle kalmaya devam edecek.

Yine de sahalamızda görmek istediğimiz hareketlerin olmadığını söyleyemeyiz. Ankara'nın güzel insanları “Ferman padişahın, sahalalar bizimdir” diyerek oluşturdukları lige “özgürlük” kavramından yola çıkan bir isim vererek düzene karşı direnmeye kararlı. Kadınların ve eşcinsellerin rahatlıkla yer bulabildiği bu ligde önce dayanışma ve dostluk, sonra azim ve mücadele var. Küfür yok, para yok, şike yok. Her geçen gün çevremizi kuşatan erkek egemen sistemin ortasında, kelebek olup konduğu bir çiçeği koklamak gibi Özgürlük.

...ve işte daha çocukluktan beri bastırılmak istenen kadınlığımızın küçük bir hikâyesi... Yine de ben hala rakip kaleye kadar topu sürüp kaleyle karşı karşıya kalmak istiyorum:

Bu da mı gol değil?